

PRSTEŇ HADIEHO KRÁĽA maďarská rozprávka

V zastrčenej dedine uprostred úrodnej Panónie žila kedysi chudobná vdova so synom Šándorom. Živila sa tkaním plátna na krosnách. Dostávala zaň žobráciu plácu, ale aj z toho mála ušetrila tri forinty, aby si synček mohol na jarmoku kúpiť niečo pekné. Šándor sa mamke poďakoval a pobral sa do mesta. Ako tak šiel cez jednu dedinu, videl, ako niekoľkí šarvanci bijú šteňa.

„Predajte mi to šteňa," vraví im, „dám vám zaň forint."

Šándor dal chlapcom forint, vzal psa a pokračoval v ceste. V ďalšej dedine videl, ako niekoľkí lapajú týrajú mača.

„Pustite to mača," vraví im, „kúpim ho od vás za forint."

Chlapci mu dali mača, on im dal peniaz a šiel s oboma zvieratami svojou cestou. V ďalšej dedine videl, ako skupinka chlapcov kameňuje hadie mláďa.

„Neublížujte tomu háďatku," povedal im, „predajte mi ho za forint."

Chlapci mu dali hadie mláďa a on im zaň dal posledný peniažtek. Viac forintov nemal, nuž sa obrátil a šiel domov. Za ním si vykračovalo šteňa, za šteňaťom mača a hadíka si chlapec niesol v ruke.

„Čo pekné si si kúpil?" pýtala sa matka a synáčik povedal pravdu, že šteňa, mača a háďatko.

„Chlapče nešťastný," spľasla rukami. „A čím ich budeme živiť?"

„Netrápte sa, mamička," tíšil ju Šándor. „Šteňa si uloví zajačika, mača si uloví myšku a háďa sa uspokojí s málom."

Šándor krmil háďa desať rokov kozím mliekom, a keď had podrástol, mládenec mu sem-tam ulovil nejaké zviera. Had rástol a rástol a na hlave sa mu objavila zlatá korunka. Jedného dňa prehovoril ľudským hlasom: „Šándor, ďakujem ti, že si ma po celý čas krmil a chránil pred nebezpečenstvom. Aby si vedel, som syn hadieho kráľa a rád by som sa ti odvdáčil. Nasadni na mňa, predstavím ťa otcovi." Mládenec vysadol hadovi na chrbát ako na koňa a vyrazili. Keď sa ocitli pri vchode do podzemnej hadej ríše, vraví hadí princ Šándorovi: „Môj otec sa ti bude chcieť odvdáčiť, ale ty si nežiadaj žiadne poklady, pýtaj si iba starý prsteň s rubínovým očkom z mojej izbičky. Neľutuješ!"

Hadí kráľ ich oboch radostne privítal a syn mu vyrozprával, ako obetavo sa Šándor oňho staral. „Dobrý človek," povedal kráľ, „môj syn mi je milší ako celý svet, preto by som sa ti za tvoj skutok chcel odvdáčiť. Chceš vrece striebra? Vreca zlata? Vreca diamantov? Čo si želáš?" „Milý pán kráľ, netúžim po pokladoch, ale rád by som si na pamiatku odniesol prsteň s rubínovým očkom z princovej izbičky." Stalo sa a hadí princ vyprevadil mládenca k východu z podzemnej ríše. „Vedz, ten prsteň je čarodejný," prezradil Šándorovi hadí princ. „Keď ho skrútnješ na prste, splní ti každé želanie. Ale svoje tajomstvo nikomu neprezrad", ľudia by ťa o ten prsteň rýchlo pripravili. Ďakujem ti za všetko a opatruj sa!"

Šándor vykročil na spiatocnú cestu, pískal si do kroku, a keď ho začali bolieť nohy, sadol si na medzu. A v tom tichu počul, ako mu hudie hladný žalúdok. Už aby som bol doma pri mame, pomyslel si. Tá mi uvarí paprikáš alebo rybaciú polievku a bude dobre. Ale načo mi je čarodejný prsteň? spomenul si mládenec. Skrútol ho a želal si niečo na jedenie. Hneď sa pred ním objavil prestretý stôl a na ňom dobroty od výmyslu sveta. Šándor sa najedol, napil, niekoľko kúskov si strčil do batôžka, skrútol prsteňom a stôl zasa zmizol.

Vtom sa tam ozval krik, dupot konských kopýt a hrkot kočiara. Po ceste cválali kráľovskí zbrojnoši a volali: „Uhnite z cesty, prichádza jeho veličenstvo kráľ, s milostivou princeznou!“ Za nimi prefičal kráľovský koč a z neho sa pozerala krásna dievčina. Šándor na ňu civel ako na svätý obrázok. Trvalo hodnú chvíľu, kým sa spamätal. Keď ma prsteň nakrmil, mudroval, možno ma donesie aj k mame. Skrútol ho a v tej chvíli sa ocitol pred rodnou chalupou. Matka sa zľakla, kde sa tam tak z ničoho nič Šándor objavil, ale synáček ju objal, pohostil dobrotami z batôžka a porozprával jej o hadej ríši. V noci sa mládencovi snívalo o krásnej princeznej a ráno matke vraví: „Mamička, teraz pôjdem k pánu kráľovi a vypýtam si od neho jeho dcéru za ženu.“

„Synček, ty blúzniš!“ zalamovala rukami matka. „Kráľ sa ti vysmeje alebo ťa dá vyšľahať korbáčom upleteným z deviatich vrbových prútov. Ak sa chceš oženiť, vyber si nevestu z našej dediny, veď je tu pekných dievčat ako maku!“ Ale Šándor si nedal poradiť. Obliekol si svoje najlepšie šaty a poďho do kráľovského zámku. Dal sa uviesť ku kráľovi a smelo predniesol svoju žiadosť: „Vaše veličenstvo, chcel by som sa oženiť s vašou dcérou!“ Veličenstvo chvíľu rozmýšľalo, či sa má pyšnému mládencovi vysmiať alebo ho dať vyšľahať korbáčom z deviatich vrbových prútov, ale práve malo dobrú náladu, nuž veľkodušne odpovedalo: „Chlapče, urobil by si lepšie, keby si si hľadal seberovnú nevestu. Ale keď si trúfaš, vyskúšam ťa. Od svojej rodnej chatrče až sem postav zlatú cestu, okolo zámku chcem mať zlaté vinice a uprostred nich strieborné jazero so zlatými rybkami. Ak splníš moju úlohu do zajtra, dávam ti slovo, že princezná bude tvoja!“

Šándor sa rozlúčil, vrátil sa domov, vyspal sa, na úsvite otočil prsteňom a v tom okamihu sa od maminej chalupy až do kráľovského zámku vinie zlatá cesta, okolo zámku sa trblietajú zlaté vinice, uprostred sa blyští strieborné jazero a v ňom plávajú zlaté rybičky! Hneď sa po tej ceste vybral k pánu kráľovi. „Blahoželám, mládenec,“ povedal mu kráľ s kyslým úsmevom. „Neostáva mi iné, iba dodržať kráľovské slovo a dať ti svoju dcéru za ženu. Princezná sa vydávať nechcela, bola totiž zaľúbená do kráľovského kočiša, ale otec jej rozkázal a dcérenka si povedala, že bude lepšie, keď sa vydá za dedinského chumaja, ako by ju mal otec vydediť. A tak sa slávila svadba a po nej si Šándor odviezol mladomanželku na dedinu. Je nad slnko jasnejšie, že sa jej v ošarpanej chalupe nepáčilo, bola zvyknutá na prepych a pohodlie – a teraz má bývať v takomto chlieve? Namiesto lustra sa tu svieti fakľou a namiesto kúpeľne tu majú putňu so studenou vodou!

„Synček, to nebude robiť dobrotu,“ krútila hlavou matka, no Šándor sa iba smial.

„Nech si holubička zvyká!“

Nemyslel to vážne, chcel iba, aby princezničku prešla obrovská pýcha a začala sa k nemu

správať ako manželka k manželovi. Ale to sa prerátal – kráľovská dcéra mu každým slovom dávala najavo, že pre ňu nie je dosť dobrý; dňom i nocou premýšľa iba nad tým, ako by sa ho zbavila. A keďže bola šidlo zvedavé, všimla si, ako Šándor pri čarovaní skrúca prsteň a kam si ho v noci odkladá. Len čo zaspal, vzala prsteň, nastokla si ho na prst, skrútila ním a rozkázala, aby bola aj so svojím kočišom v krištáľovom paláci na zlatom ostrove uprostred tyrkysového jazera. A verte-neverte, prv než si vydýchla, všetci a všetko, čo si želala, bolo tam. Ráno Šándor zistil, že prsteň aj princezná sú fuč a dovtípil sa, čo sa stalo. Najprv zosmutnel, potom sa nahneval a nakoniec si zavolať psa a mačku: „Psíček a mačička, kedysi som vás zachránil pred smrťou a teraz vás prosím o pomoc. Zistite, kam zmizla princezná aj s mojím čarodejným prsteňom, a prineste mi ho! Nik mi nemôže pomôcť, iba vy dvaja!”

Havko s mickou sľúbili, že mu radi pomôžu, a dali sa do hľadania. Vypytovali sa všetkých túlavých psov a mačiek, až kým sa nedozvedeli, že princezná sa zdržiava na zlatom ostrove uprostred tyrkysového jazera. Dlho putovali, kým sa neocitli na jeho brehu.

„Vieš čo,” mňaukla mačka, „ty vieš plávať, ja nie. Vezmi ma na chrbát a doplávaj tam so mnou!”

Pes s mačkou na chrbte doplával na zlatý ostrov, dobehli ku krištáľovému palácu, mačka sa vyšplhala do otvoreného okna a vliezla dnu. V spálni sa schovala pod posteľ a pozorne sledovala, kam princezná na noc odkladá čarodejný prsteň. Počkala, kým všetci pospali, potichučky otvorila nočný stolík, vzala prsteň do papuľky a zliezla z okna na zem. Ostávalo im už iba preplávať jazero. Mačka vyskočila psovi na chrbát a vyplávali.

„Počuj, micka,” štekol pes, „radšej daj ten prsteň mne!”

„Prečo by som ti ho mala dať?” zamraučala mačka. „Ešte by ti vypadol, babrák...”

A ako hovorila s prsteňom v papuľke, stalo sa, čoho sa najväčšmi báli – prsteň jej z nej vypadol a žblnk! V tej chvíli sa z hlbiny vynorila veľká šťuka, otvorila zubatú papuľu a prsteň prehltila. Havko s mickou doplávali na breh a rozplakali sa. Také nešťastie – stratiť čarodejný prsteň, keď ho už mali v labkách! Čo im povie Šándor? Tak mu na tom prsteni záležalo! Majú sa vôbec vrátiť domov? Nakoniec sa k domu priplichtili až podvečer, ale na otázku, kde majú prsteň, neodpovedali, len sa začali navzájom obviňovať. Vtom sa vonku ozval krik a Šándor vyšiel na ulicu, pozrieť, čo sa robí. Na ulici stál rybár s károu plnou rýb a vyvolával:

„Čerstvé ryby na predaj! Kapry, liene, šťuky, zubáče!”

Mačku osvietilo – vyskočila na káru a obzerala sa. A pozrime sa! Na kope rýb ležala tá veľká šťuka, čo prehltila čarodejný prsteň! Ukázala na ňu labkou a mraukla: „Túto šťuku kúp, mladý pán! Tá prehltila tvoj prsteň!”

Mládenec ju poslúchol, šťuku doma vypitval a naozaj v nej našiel čarodejný prsteň. Náhoda je niekedy mocnejšia ako všetko čarovanie dokopy. Šándor sa poďakoval psíkovi a mačičke za verné služby, potom si na prst nastokol prsteň, skrútol ho a povedal:

„Chcem nové čižmy, vyšívajú košeľu, parádne nohavice, sviatočný kabátec, k tomu klobúk s pierkom, lebo o chvíľu sa začína v našom hostinci tancovačka a ja by som ju nerád zmeškal.

Veď v našej dedine je pekných dievčat ako maku!”

A len tak medzi nami – nehovorila mu to jeho mama už dávno?

z knihy:

Čarodejné rozprávky pre malých kúzelníkov

Text Jiří Žáček, preklad Elena Slobodová, ilustrácie Adolf Born.

Bratislava: Slovart, 2013, s. 20 – 29.